

Nr 24**Försvarsutskottets betänkande med anledning av förslag i propositionen 1974:50 till lag om beredskapsstyrka och lag om beteckningen försvarsmakten.**

I propositionen 1974:50 har Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet) bl. a. lämnat förslag till följdlagstiftning med anledning av den nya regeringsformen. Förslag till lag om handläggningen av vissa regeringsärenden har hänvisats till konstitutionsutskottet. I detta betänkande behandlas förslag till lag om beredskapsstyrka (prop. s. 2 och 33-34) och till lag om beteckningen försvarsmakten (prop. s. 3 och 34).

Lagförslagen har följande lydelse:

**Förslag till
Lag om beredskapsstyrka**

Härigenom förordnas som följer.

1 § Regeringen äger efter framställning av Förenta nationernas generalsekreterare ställa militär beredskapsstyrka till Förenta nationernas förfogande för att delta i fredsbevarande verksamhet. Regeringen äger vidare besluta att beredskapsstyrkan skall biträda vid hjälpverksamhet utomlands i samband med naturkatastrof eller liknande händelse.

2 § Beredskapsstyrka som avses i 1 § utgör del av försvarsmakten.

Beredskapsstyrkan får omfatta högst två bataljoner samt specialenheter om tillsammans högst en bataljons styrka.

3 § Beredskapsstyrkan skall bestå av anställd personal.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Förslag till Lag om beteckningen försvarsmakten

Häri genom förordnas som följer.

Vad i lag eller annan författning eller särskilt beslut föreskrives om krigsmakten skall i stället avse försvarsmakten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Utskottet

Lag om beredskapsstyrka

Enligt den s. k. målsättningen för totalförsvaret, senast fastställd av riksdagen år 1972 (prop. 1972:75, FöU 1972:17, rskr 1972:231), skall totalförsvaret vara så utformat att resurser kan avdelas för svenskt deltagande i Förenta nationernas verksamhet i syfte att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet.

1964 års riksdag (prop. 1964:81, SU 1964:65, rskr 1964:177) godkände riktlinjer för uppsättande och användande av en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst. Enligt dessa skulle en svensk beredskapsstyrka organiseras för att, tillsammans med beredskapsstyrkor från andra länder, kunna täcka förstahandsbehovet för en insats av FN var som helst i världen i syfte att upprätthålla lugn och ordning. Styrkan avsågs också kunna biträda vid hjälpverksamhet i samband med naturkatastrofer, olyckor e. d. Vidare angavs att styrkan borde omfatta sammanlagt ca 1 600 man och organiseras i två bataljoner och en teknikerkontingent. Styrkan skulle rekryteras helt på frivillig grund.

Med stöd av riksdagens beslut har utfärdats kungörelsen (1967:18) om svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst (FN-kungörelsen). I denna föreskrivs bl. a. att svensk beredskapsstyrka efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t skall ställas till FN:s förfogande för att delta i fredsbevarande operation (1 §). I 1 § anges också att beredskapsstyrkan kan biträda vid hjälpverksamhet utomlands i samband med naturkatastrof eller liknande händelse. FN-kungörelsen innehåller vidare bestämmelser om att beredskapsstyrkan skall bestå av anställd personal, att den enligt bestämmande av Kungl. Maj:t skall organiseras på högst tre kontingenter, nämligen två bataljoner och en teknikerkontingent (2 §) samt att den utgör en avdelning av krigsmakten (3 §). I FN-kungörelsen finns också bestämmelser om anställning, utbildning, tjänstgöring m. m.

Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan anvisas i riksstaten under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Utgifterna för svenska FN-styrkors verksamhet utom Sverige bestrids från reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m., som förs upp på tilläggsstat.

1974 års riksdag har slutligt antagit förslag till bl. a. ny regeringsform (RF). Enligt övergångsbestämmelserna skall reglerna i den nya RF i allmänhet börja tillämpas vid ingången av året efter det år under vilket riksdagen slutligt har antagit den nya RF, dvs. den 1 januari 1975.

Den nya RF upptar i 10 kap. 9 § en bestämmelse som säger att, om det inte är fråga om att möta väpnat angrepp mot riket, svensk väpnad styrka får sättas in i strid eller sändas till annat land endast om riksdagen medger det eller det är medgivet i lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldighet att vidta åtgärden följer av internationell överenskommelse eller förpliktelse som har godkänts av riksdagen.

En följd av den nu återgivna bestämmelsen blir att föreskrifter om användningen av militär personal i FN-tjänst e. d. i fortsättningen måste finnas i lag (jfr prop. 1973:90 s. 375). Det förslag till lag om beredskapsstyrka som har utarbetats inom försvarsdepartementet innehåller de föreskrifter som sålunda enligt den nya RF måste finnas i lag.

Utskottet tillstyrker att de grundläggande bestämmelserna om Sveriges beredskap att sända militär styrka till annat land – för fredsbevarande operation i FN:s tjänst eller för hjälpverksamhet – ges formen av lag. Utskottet har inte heller något att erinra mot vad departementschefen har anfört om den föreslagna lagens innebörd.

Beträffande lagens utformning anser utskottet mot bakgrund av 1964 års riksdagsbeslut att det inledningsvis bör anges att en beredskapsstyrka skall finnas organiserad. När det gäller beredskapsstyrkans personal – som anställs för utbildning, beredskap och ev. tjänstgöring – bör det klarare än enligt förslaget i propositionen framgå att det är fråga om en särskild anställning för beredskapsstyrkans behov. Flertalet anställda är i vanliga fall knutna till försvarsmakten enbart genom värnplikten. Lagen bör enligt utskottets mening ges följande lydelse:

Utskottets förslag till Lag om beredskapsstyrka för FN-tjänst

Härigenom förordnas som följer.

1 § Inom försvarsmakten skall en militär styrka finnas organiserad som beredskapsstyrka.

2 § Regeringen äger efter framställning av Förenta nationernas generalsekreterare ställa beredskapsstyrkan till Förenta nationernas förfogande för att delta i fredsbevarande verksamhet. Regeringen äger vidare besluta att beredskapsstyrkan skall biträda vid hjälpverksamhet utomlands i samband med naturkatastrof eller liknande händelse.

3 § Beredskapsstyrkan får omfatta högst två bataljoner samt specialenheter om tillsammans högst en bataljons styrka.

4 § Beredskapsstyrkan skall bestå av för ändamålet anställd personal.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Lag om beteckningen försvarsmakten

I den nya RF ersätts beteckningen "krigsmakten" av "försvarsmakten". Ordet krigsmakten förekommer i ett stort antal lagar och andra författningar. Det har inte ansetts möjligt att i ett sammanhang byta ut ordet krigsmakten mot försvarsmakten utan detta får ske successivt. Det är därför nödvändigt att genom ett generellt stadgande anpassa terminologin i de äldre författningarna till den nya benämningen.

Ordet krigsmakten torde ha använts med nuvarande betydelse sedan 1600-talet.

Utskottet erinrar om att man i budgetsammanhang m. m. ofta använder uttrycket "det militära försvaret" synonymt med beteckningen "krigsmakten". Försvarsutskottet vid 1972 års riksdag (FöU 1972:18) berörde frågan om ny benämning vid behandling av motionsförslag i ämnet.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av propositionen 1974:50

1. antar förslag till lag om beredskapsstyrka för FN-tjänst med den lydelse som utskottet har förordat.
2. antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om beteckningen försvarsmakten.

Stockholm den 16 maj 1974

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), Gustafsson i Uddevalla (s), Pettersson i Kvänum (c), Gustavsson i Ängelholm (s), Karl Bengtsson i Varberg (fp), fru Sundström (s), herrar Brännström (s), Gernandt (c), Olsson i Asarum (s), Björk i Gävle (c), Johansson i Växjö (c), Konradsson (s) och Danell (m).